

КОМИСИЈА ЗА РЕФОРМУ ПРАВОСУЂА

Београд, децембар 2004.

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ ТЕКСТА НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

1. Данило Шуковић, члан Савета за борбу против корупције, председавајући; Верица Барац, Радмила Васић
2. Александра Поповић, помоћник министра правде;
3. Гордана Станић, помоћник министра за државну управу и локалну самоуправу;
4. Младен Спасић, начелник Управе за борбу против организованог криминала-МУП/Јосип Богић, начелник Управе за економски организовани криминал УБПОК-а;
5. др Предраг Јовановић, директор Управе за јавне набавке Владе Републике Србије;
6. Милован Миловановић, стручни сарадник у Управи за спречавање прања новца у Министарству финансија;
7. Мирјана Радаковић, помоћник секретара Народне скупштине Републике Србије/Драгица Крстић, секретар Одбора за финансије Народне скупштине;
8. Сениша Важић, в.д. председника Округног суда у Београду/Љубица Павловић, стручни сарадник у Врховном суду Србије;
9. Олгица Бацковић, заменик Републичког јавног тужиоца;
10. Небојша Мараш, заменик специјалног тужиоца за сузбијање организованог криминала/Димитрије Поповић, заменик специјалилног тужиоца за организовани криминал;
11. Зоран Брановачки, самостални саветник у Одбору за привредни систем Привредне коморе Србије;
12. Радојка Николић, новинар «Политике», представник Удружења новинара Републике Србије;
13. Милош Васић, новинар часописа «Време», представник НУНС-а;
14. Немања Ненадић, извршни директор «Транспарентност Србије».

Савет Европе – Силвија Пановић-Ђурић, правни саветник у Канцеларији Савета Европе у Београду

ОЕБС – Светлана Зорбић

I ПОГЛАВЉЕ: УВОД

Корупција је друштвена појава једнако штетна у развијеним и мање развијеним друштвима. Проблем корупције у друштвима која су на путу постауторитарног преображаја је већи и тежи, јер нове потребе диктирају бројне задатке које треба остваривати, а средства и начини за њихово постизање још увек су или неизграђени или недовољни.

Први задатак је успостављање правне државе. Корупција разара супстанцу државе, па је њено сузбијање до границе прихватљивости према стандардизованој мери света у коме живимо, услов без кога држава не може опстати, нити се легитимисати као држава владавине права.

Уједињена Европа је дефинисала вредности – историјски наслеђене и праксом потврђене - за које се залаже и које је усвојила као критеријуме. Државе које имају намеру да буду њен део морају јасно показати да се у унутрашњим стварима и у комуникацији са окружењем придржавају тих вредности. Ако ова друштва намеравају да се интегришу у такве токове, борба против корупције мора бити организован и дуготрајан процес. Зато ова борба мора добити облик дефинисаних мера за њено спречавање и сузбијање.

Упркос томе што су донети неки важни антикорупцијски закони, борба против корупције у протекле три године није дала очекиване резултате. Мали број случајева корупције је процесуиран, што је у несразмери са бројем појава на које се са сумњом јавно указује.

Многе оцене међународних организација сведоче о томе да је корупција један од тежих проблема и да досадашње мере у разрачунавању са корупцијом нису биле довољне. Успешна борба против корупције један је од чинилаца који се цени у процесу приступања Европској унији, као и при процени усаглашености са стандардима Савета Европе. Евалуација групе земаља за борбу против корупције Савета Европе (GRECO), која се очекује током 2005. године, биће значајна за вредновање успешности институционалног и законског оквира, као и за оцену примене антикорупцијске стратегије.

Јавно мњење корупцију доживљава као дубоко укорењену и широко распрострањену штеточинску појаву, која се као проблем вербализује, али се ефикасно не решава. Национална стратегија за борбу против корупције има за циљ да уобличи и препоручи мере које ће у кратком, средњем и дугом року допринети сузбијању корупције.

Пошто се корупција јавља тамо где постоје: а) могућност и б) интерес, стратегија борбе против корупције усмерава се на оба ова чиниоца - могућности се морају уклањати системским реформама, а мотиви елиминисати превентивним мерама којима се повећава ризик као улог, а смањује корист.

Национална стратегија за борбу против корупције Републике Србије обухвата три кључна елемента: а) ефикасну примену антикорупцијских прописа, б) превенцију, која подразумева отклањање могућности за корупцију и в) подизање

свести и образовање јавности ради јавне подршке друштва за спровођење антикорупцијске стратегије. Сви елементи Стратегије подједнако су важни и зато морају да се примењују истовремено и координирано. Тиме се постиже да један другог подржавају, па је њихово укупно дејство јаче, и то не само у државном сектору него и у целом друштву.

Препоруке Стратегије за борбу против корупције конкретизоваће се Акционим планом у коме ће се предвидети појединачне активности, субјекти који ће их предузимати и време у коме ће бити остварене.

Нада у владавину права у институцијама правне државе, уз лаку доступност правде и једноставне и транспаренте поступке, може бити остварена доследним и безизузетним спровођењем Стратегије и Акционог плана и њиховим правовременим усклађивањем са уоченим проблемима.

1. Дефиниција корупције

Корупција је однос који се заснива злоупотребом овлашћења у јавном или приватном сектору у циљу стицања личне користи или користи за другога.

2. Међународни стандарди

2.1. Достигнути међународни стандарди

Ратификовани су следећи међународни уговори:

- Конвенција Уједињених Нација против транснационалног организованог криминала;
- Кривичноправна конвенција Савета Европе о корупцији;
- Конвенција Савета Европе о прању, тражњу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом.

Потписани су следећи међународни уговори:

- Конвенција Уједињених Нација против корупције.

Учешће у иницијативама за борбу против корупције:

- Група држава за борбу против корупције (GRECO);
- Програм Савета Европе против корупције и организованог криминала у Европи (РАСО);
- Програм Савета Европе против корупције и организованог криминала у југоисточној Европи (ОСТОПУС);
- Антикорупцијска иницијатива Пакта за стабилност југоисточне Европе (SPA1);
- Изабрани комитет експерата Савета Европе за евалуацију мера за спречавање прања новца (MONEYVAL);
- Процес сарадње земаља у југоисточној Европи (SEECР);
- Програм Међународне трговинске коморе за борбу против корупције.

2.2. Будући неопходни стандарди

Потребно је ратификовати следеће међународне уговоре:

- Конвенција Уједињених Нација против корупције;
- Грађанскоправна конвенција Савета Европе о корупцији;
- Додатни протокол уз Кривичноправну конвенцију о корупцији Савета Европе.

3. Циљеви

Циљ Националне стратегије за борбу против корупције је смањење корупције и постизање високог нивоа антикорупцијске културе у Србији, кроз остварење следећих директних и општих циљева:

- 3.1. трајно и дугорочно отклањање услова за настанак и развој корупције;
- 3.2. установљивање правног и институционалног оквира за превенцију и сузбијање корупције;
- 3.3. доследно успостављање одговорности за незаконите радње;
- 3.4. успостављање одговарајућих етичких стандарда;
- 3.5. ефикасна примена међународно установљених стандарда у овој области;
- 3.6. транспарентно финансирање политичких странака и избора;
- 3.7. спречавање сукоба интереса у јавном сектору;
- 3.8. законито, одговорно и професионално спровођење одлука;
- 3.9. повећање ефикасности функционисања органа надлежних за спровођење закона и надзорних институција;
- 3.10. сврсисходна реформа државне управе;
- 3.11. отворени и транспарентни поступци у случајевима када се планирају и користе буџетска средства, као и јавна контрола коришћења буџетских средстава;
- 3.12. обука и помоћ приватном сектору у спровођењу ефикасних и аутономних мера против корупције;
- 3.13. помоћ медијима у остваривању њихове улоге у борби против корупције;
- 3.14. стимулисање грађана и грађанског друштва да се на делотворан начин укључе у борбу против корупције;
- 3.15. сарадња и подизање опште свести о правима и обавезама државних органа, цивилног друштва и грађана у односу на корупцију;
- 3.16. укључивање у међународну борбу против корупције.

4. Постојеће стање

Корупција представља озбиљан друштвени проблем. На то указују ставови грађана, декларисани приоритети политичких странака и анализе међународних организација. Размере корупције није могуће утврдити, зато што у тој области статистички подаци не пружају поуздан основ за закључивање. Зато се при процени распрострањености корупције користе истраживања јавног мњења и анализе перцепције корупције, спроведене на квалификованом узорку.

Борба против корупције углавном је третирана као питање унапређивања законског и институционалног оквира. Усвојени прописи се у великој мери не спроводе, а институције наилазе на значајне препреке у раду. Незадовољство грађана брзином и квалитетом промена и нестабилност политичке ситуације представљају чиниоце који отежавају успешно стварање и дугорочно спровођење антикорупцијских програма. Један од главних проблема је то што су неке антикорупцијске мере донете пре усвајања стратешког документа о дугорочној и одрживој концепцији борбе против корупције, па нису довољно компатибилне.

Неки од облика корупције су кажњиви на основу важећег кривичног законодавства. Поред класичних кривичних дела примања и давања мита и „кривичних дела корупције“, која су уведена у правни систем 2001 године, постоји низ других код којих може постојати елемент корупције. Према статистичким подацима за период од 2000-2003. године, кривична дела са елементом корупције чине 4-5% од укупног броја пријављених кривичних дела. Око 15% тих пријава је довело до осуђујућих пресуда. На основу података из других извора, стиче се утисак да је код ових кривичних дела тзв. „тамна бројка криминалитета“ изузетно висока. Проблем код откривања корупције је што сазнање о кривичном делу углавном имају само стране које су га учиниле учествујући у недозвољеном послу, због чега немају интерес да га пријаве.

У последњих неколико година, грађани корупцију сврставају по важности на четврто место проблема у друштву (иза сиромаштва, незапослености и општег криминала). Истраживања јавног мњења указују на то да грађани сматрају да је корупција у Србији веома раширена, као и да је такав став у мањој мери изграђен на основу личног искуства, а више на основу предубеђења и прича других. Ова истраживања показују да велики број грађана не пријављује чак ни случајеве „ситне“ корупције, о којима имају непосредна сазнања.

Још је теже утврдити поуздане податке о распрострањености корупције „великог обима“. О њој, на посредан начин, говоре подаци добијени на основу истраживања перцепције корупције страних пословних људи и аналитичара ризика. Према једној од тих анализа (Corruption Perception Index – CPI, Transparency International), Србија и Црна Гора се налази у групи високо корумпираних земаља (Уу 2004. години на 97. месту од 145 рангираних земаља, са индексом од 2,7 на скали од 0 до 10, при чему се високо корумпиранима сматрају оне са индексом испод 4). Током протекле четири године дошло је до извесног напретка у односу на индекс 1,3 из 2000 године.

а) Узроци корупције

Економски: структура и трансформација власништва, прекомерна интервенција државе у привреди, непоштовање тржишних законитости, сиромаштво

Политички: уставна криза, начин функционисања политичких странака, неизвестан државно-правни статус, дугогодишња међународна изолација, постојање неформалних центара моћи, непостојање консензуса о стратешким циљевима развоја државе.

Правни: непримењивање или селективно примењивање прописа, постојање правних празнина, неусклађеност правних прописа.

Институционални: непостојање или нефункционисање институција, недовољна координација функционисања институција, кадровска неспособљеност и материјална неопремљеност, постојање некомпетентних институција.

Историјски: систем друштвених вредности на прекретници, последице ратова на тлу бивше Југославије, недостатак професионализма, обичаји.

б) Последице корупције

- Смањење друштвеног производа;
- Умањење страних и домаћих инвестиција;
- Повећавање трошкова функционисања државе;
- Угрожавање тржишне економије;
- Угрожавање демократских институција;
- Повећање задужености земље;
- Ширење организованог криминала;
- Разарање моралних вредности друштва;
- Неповерење грађана у институције државе;
- Изазивање апатије код грађана.

5. Претпоставке Стратегије

- Политичка воља;
- Поштовање слобода и права грађана;
- Реалност, трајност, доследност, поступност и координисаност остваривања Стратегије;
- Свеобухватност и јединственост примене Стратегије у односу на типове и субјекте корупције;
- Равнотежа превентивних и репресивних мера;
- Надзор и одговорност за спровођење Стратегије;
- Периодично оцењивање постигнутих резултата и усклађивање с обзиром на потребе;
- Сарадња између јавног и приватног сектора, цивилног друштва и грађана.

II ПОГЛАВЉЕ: СИСТЕМИ И ОБЛАСТИ

1. ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Политички систем, који у најширем смислу чине органи законодавне и извршне власти, као и политичке странке од којих зависи креирање политике законодавних и извршних органа, има пресудну улогу у борби против корупције. Од решености и способности чинилаца политичког система да се обрачунају са корупцијом, у великој мери зависи успех те борбе. Због тога, постојање и стабилност политичке воље, усвајање и спровођење одговарајућих прописа и политике на овом нивоу представљају полазне тачке Националне антикорупцијске стратегије.

Истовремено, политички систем је често извор неких од најопаснијих облика корупције. Неусаглашеност уставних норми и законских решења о избору народних посланика, неразрешен сукоб јавног и приватног интереса, непотпуна отвореност у раду државних органа и политичких странака, неодговарајућа контрола улоге новца у политици, демагошки ниска примања најодговорнијих функционера и третирање случајева корупције у светлу политичких обрачуна а не као кривичног дела, представљају значајну препреку не само за остварење улоге политичког система у борби против корупције, већ и за постизање друштвеног консензуса и поверења грађана око спровођења неопходних реформи у друштву.

- Залагање државних органа Републике Србије за бржу ратификацију међународних инструмената из области борбе против корупције, од стране органа Државне заједнице Србија и Црна Гора;
- Јачање сарадње органа држава чланица Државне заједнице у борби против корупције;
- Јачање јавности и транспарентности рада државних органа;
- Благовремено објављивање детаљних извештаја о начину гласања и другим активностима посланика;
- Повећање ефикасности и делотворности надзорне функције Народне скупштине;
- Увођење елемената персонализације избора народних посланика у изборни систем;
- Успостављање јасних и објективних мерила за оцењивање успешности рада Владе у борби против корупције;
- Обезбеђивање одговарајуће зараде функционерима уз доследно утврђивање одговорности за слабо обављање функције;
- Усвајање плана интегритета у највишим органима власти;
- Увођење обавезе државних органа да одговоре у законском року на релевантна питања антикорупцијског тела;
- Увођење обавеза државних органа да периодично подносе извештаје о спровођењу антикорупцијских мера из свог делокруга;
- Увођење забране страначке активности за одређене категорије функционера;
- Унапређивање прописа о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција;
- Уподобљавање уставног статуса народних посланика и начина њиховог избора;
- Ограничавање имунитета на наступе и изјаве дате поводом вршења јавних функција (материјални имунитет);

- Унапређивање прописа о финансирању политичких странака;
- Увођење обавезе Владе да објави одлуке о постављењу и разрешењу са образложењем о испуњености критеријума, односно разлога;
- Обезбеђивање сталне контроле међусобне усклађености прописа и њихове конзистентности са становишта борбе против корупције;
- Усвајање закона о лобирању и обезбеђивање транспарентности лобирања;
- Ограничење пасивног бирачког права за особе правоснажно осуђене за кривична дела са елементом корупције.

2. ПРАВОСУДНИ СИСТЕМ И ПОЛИЦИЈА

Стање у правосудним институцијама и полицији, ни после промена из 2000. године, није битно промењено. Независност, непристрасност, ефикасност и одговорност ових институција су услов изградње правне државе, а њихово оснажење је примарни задатак земље. Упркос постојећим законским мерама које су усмере на превенцију и санкционисање коруптивног понашања, проблем корупције и даље постоји. На то указују ставови јавног мњења, појаве које са вероватноћом указују да је у питању корупција и мали број откривених и процесуираних кривичних дела корупције против запослених у правосудју и полицији.

- Законско дефинисање корупције;
- Усвајање закона о полицији и одговарајућих подзаконских аката;
- Повећање броја полицајаца који се баве борбом против корупције;
- Обезбеђивање одговарајуће стручности и стална специјализација кадрова задужених за борбу против корупције;
- Обезбеђивање одговарајућих зарада и услова за рад;
- Елиминисање политичких критеријума за одабир кадрова у полицији, у корист професионализма;
- Забрана политичког деловања запослених у полицији;
- Унапређивање унутрашње и спољне контроле рада полиције и обезбеђивање институционалне ефикасности;
- Доследна примена одговорности полицајаца у случајевима повреде закона;
- Елиминисање утицаја политичких структура на поступке у преткривичном поступку;

- Измена Законика о кривичном поступку у циљу ефикаснијег откривања и процесуирања кривичних дела са елементима корупције;
- Трансформација статуса истражног судије;
- Материјална улагања у модернизацију криминалистичке полиције;
- Заштита особа које пријављују корупцију и сведока;
- Прецизирање законских прописа о примени специјалних истражних мера;
- Проширење употребе специјалних истражних мера за кривична дела са елементима корупције.

- Формирање независних и специјализованих институција за вештачење у кривичном поступку;
- Увођење одговорности правних лица за кривична дела;
- Увођење листе правних лица осуђених за кривична дела и њихова елиминација из јавних тендера;
- Доследна примена прописа о обавезном одузимању користи која потиче од корупције;
- Промена терета доказивања код одузимања имовинске користи;
- Формирање посебне организационе јединице за старање о привремено одузетој, замрзнутој и одузетој имовинској користи;
- Измена процесних прописа у циљу спречавања њихове злоупотребе од стране учесника у поступку;
- Увођење додатних ограничења за особе правноснажно осуђене за кривична дела са елементима корупције.

- Успостављање јасних и јединствених критеријума за предлагање и избор за судије и носиоце јавнотужилачких функција (у даљем тексту: носилаца правосудних функција) и њихово разрешење;
- Увођење дисциплинске одговорности носилаца правосудних функција;
- Увођење превентивних мера и контролних механизма за спречавање сукоба интереса носилаца правосудних функција;
- Забрана политичког ангажовања носилаца правосудних функција;
- Обезбеђивање одговарајућих зарада и услова за рад носилаца правосудних функција;

- Усвајање плана интегритета у судовима и тужилаштвима;
- Доношење кодекса понашања носилаца правосудних функција, уз обавезно прописивање забране коруптивног понашања, и обезбеђивање његове делотворности;
- Обавезно специјалистичко усававање носилаца правосудних функција;
- Анализа рада органа откривања, гоњења и суђења;
- Успостављање сталности функције носилаца јавнотужилачких функција;
- Обавезно периодично оцењивање рада носилаца јавнотужилачких функција на основу унапред утврђених критеријума;
- Практично оспособљавање носилаца јавнотужилачких функција за вођење преткривичног поступка;
- Праћење притужби на рад носилаца јавнотужилачких функција, а посебно у случајевима кривичних дела корупције;
- Обавезна накнадна контрола одлуке тужилаштва у случајевима непокретања или обуставе поступка за кривична дела са елементима корупције, или у случајевима одуговлачења кривичног поступка.
- Самосталност правосудног буџета;
- Убрзавање судских поступака;
- Обавезно објављивање правоснажних судских одлука за кривична дела са елементима корупције и организованог криминала;
- Обезбеђивање ефикасности извршења судских пресуда;
- Сузбијање корупције унутар судске управе.
- Анализа и измена прописа о Републичком јавном правобранилаштву.

3. СИСТЕМ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Имплементација правног оквира у борби против корупције, није могућа без активног учешћа органа државне управе. Несавршеност прописа и стечена искуства запослених у органима државне управе омогућују у неким случајевима арбитрарног

одлучивања представљају извор корупције. С тога је усавршавање прописа, прецизно прописивање обима права и транспарентних процедура, нужни предуслов за избегавање корупције у овој области. Неопходно је и увођење јасног и делотворног принципа личне одговорности запослених у органима државне управе и јавним службама за законит, ефикасан и квалитетан рад.

- Спровођење Стратегије реформе државне управе;
- Оснивање управних судова;
- Унапређивање прописа који уређују подручја: Влада, јавне агенције, општи управни поступак, управни спорови, омбудсман, државна управа, државни службеници и плате државних службеника, јавне службе;
- Побољшање сарадње државних органа у области борбе против корупције;
- Преиспитивање обима и потребе постојања дискреционих овлашћења државних и јавних службеника;
- Доследна примена принципа рада државне управе: деполитизација, професионализација, рационализација, модернизација и принцип отворене Владе, као и ревизија систематизације радних места у свим органима државне управе, у складу са наведеним принципима;
- Успостављање механизма који гарантује непристрасан, објективан и аполитични одабир кадрова и њихово унапређивање;
- Обезбеђивање одговарајућих плата и услова за рад државних и јавних службеника;
- Успостављање ефикасног система контроле и одговорности државних и јавних службеника;
- Заштита државних и јавних службеника који одбију извршавање противзаконитих инструкција и налога њихових претпостављених;
- Усвајање плана интегритета у државној управи и јавним службама;
- Доношење кодекса понашања државних и јавних службеника, уз обавезно прописивање забране коруптивног понашања и обезбеђивање његове делотворности;
- Уређивање правила о спречавању сукобу интереса, о обављању политичких и јавних активности, примању поклона и заштити службених информација;
- Успостављање механизма за пријављивање противзаконитог и неетичког рада државних и јавних службеника и механизма за заштиту особа које то пријављују;
- Доследна контрола примене прописа о начину плаћања административних такси;
- Дефинисање и примена мера за поједностављивање процедура за остваривање права грађана пред органима државне управе и локалне самоуправе, превасходно с циљем прибављања документације на једном месту;

- Јединствено законско уређење критеријума за одређивање различитих врста тајности докумената и поступака за њихово чување;
- Повезивање информационих система Пореске управе, Управе за јавна плаћања, Управе царине, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених и Министарства унутрашњих послова, као дела јединственог информационог система државних органа;
- Увођење принципа ротације државних службеника на радним местима подложним корупцији;
- Редовно обучавање и усавршавање државних и јавних службеника о новинама из њиховог делокруга.

4. СИСТЕМ ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА

Јавне финансије и буџетска потрошња чине око 45% бруто производа земље. Због тога су планирање, прикупљање, располагање, јавност и контрола јавних финансија изложени ризику корупције са тешким последицама. Доношење Закона о буџетском систему, Закона о јавним набавкама, реформе у царинском и пореском систему, воде стварању амбијента са мање корупције. Непотпуност правног оквира и кашњење примене појединих нових решења представљају озбиљан проблем. Посебно је видљиво одсуство одговарајућих контролних механизма.

- Доследно поштовање принципа свеобухватности буџета, уз елиминисање ванбуџетских фондова;
- Комплетирање јединственог система вођења рачуна буџетских корисника;
- Унификација рачуноводствених и буџетских класификација и контних планова;
- Успостављање механизма за оцену целисходности потреба буџетских корисника при планирању буџета;
- Установљавање ефикасне контроле задуживања и успостављање директне везе са планираним приливом средстава;
- Трансформисање привременог рачуна Трезора у стални рачун Трезора;
- Успостављање модерног информационог система у Трезору и Управи за јавна плаћања;
- Повећање транспарентности у трошењу буџетских средстава;
- Унапређење постојећих прописа о раду Трезора;
- Установљавање Врховне ревизорске институције;

- Успостављање ефикасне контроле извршења буџета од стране законодавне власти;
- Стварање законских и материјалних услова за ефикасно обављање послова буџетске инспекције и ревизије;
- Организовање буџетске инспекције и ревизије на локалном нивоу;
- Увођење система интерне финансијске контроле унутар свих корисника буџета и организацијама обавезног социјалног осигурања, у складу са европским стандардима;
- Повећање броја школованих кадрова за контролу и ревизију јавних финансија;
- Обавеза обезбеђивања приступа информацијама које се односе на планирање и извршење буџета.
- Усклађивање пореских прописа са прописима Европске уније;
- Увођење синтетичког пореза на доходак грађана и самоопорезивање дохотка предузетника;
- Преношење надлежности администраирања локалних пореза на локални ниво;
- Смањивање броја пореских облика;
- Побољшање ефикасности прикупљања пореза у Републици Србији;
- Јачање службе унутрашње контроле Пореске управе и успостављање спољне контроле;
- Аутоматизација пореског поступка увођењем информационог система са јединственом базом података;
- Даља модернизација Пореске управе која подразумева прелазак са функционалне на клијентску организацију.
- Доследна примена поделе задатака и послова и ротације запослених у царинским службама;
- Унапређење царинске методологије;
- Аутоматизација царинског поступка увођењем савременог информационог система са јединственом базом података;
- Повезивање са царинским службама других земаља у циљу размене информација.
- Успостављање ефикасног механизма контроле сврсисходности и оправданости планиране набавке;

- Установљавање механизма контроле реализације набавки;
- Обезбеђивање самосталности и независности Комисије за заштиту права од извршне власти.

5. ПРИВРЕДНИ СИСТЕМ

За спречавање корупције у области привреде потребне су посебне мере, и то како због међузависности привреде и осталих сектора, тако и због коруптивног понашања унутар ње саме. Привреда Србије је у специфичном положају, како због дугогодишње кризе, тако и због текућих реформских процеса.

- Ограничење улоге државе у привреди на постављање основних правила за поштено надметање, слободу уговарања, стварање окружења погодног за ефикасно пословање, као и на регулисање већих поремећаја на тржишту;
- Отклањање неусаглашености и противречности између појединих привредно-системских прописа (Закона о привредним друштвима, Закона о хартијама од вредности и Закона о регистрацији привредних субјеката)
- Унапређење транспарентности процеса и поступка приватизације;
- Увођење независног тела за контролу процеса приватизације;
- Едукација и информисање грађана о њиховим правима и могућностима у процесу приватизације и о ефектима приватизације у целини;
- Изграђивање јасне и делотворне политике конкуренције;
- Установљавање обавезне унутрашње контроле у јавном сектору;
- Заснивање независне спољне ревизије рачуноводственог пословања највећих привредних субјеката;
- Јачање независности и професионализма специјализованих ревизорских институција и Комисије за рачуноводство и ревизију;
- Јачање потпуног, конзистентног и ажурног система вођења пословних књига, у складу са међународним рачуноводственим стандардима;
- Увођење планова интегритета за привредне субјекте;
- Спровођење забране прибављања пореских олакшица по основу исплате средстава у незаконите сврхе;
- Доношење етичког кодекса и успостављање механизма за његову имплементацију;

- Стварање поузданих механизма у оквиру предузећа за запослене који желе да пријаве корупцију и обезбеђивање њихове сигурности;
- Активно промовисање кодекса добре пословне праксе Међународне трговинске коморе;
- Укидање одредби о примању поклона као начину финансирања агенција са јавним овлашћењима;
- Побољшање корпоративног управљања.

6. МЕДИЈИ

Медији у погледу корупције деле судбину друштва, с тим што у овој области она потпуно обесмишљава објективно информисање и онемогућава јавни надзор над друштвеним делатностима. И овде је професионални рад пред искушењима да се недостојном трапом стекне противправна добит. У односу установљеном корупцијом обе стране стичу добит, а друштво, коме медији треба да служе, трпи штету. Штета је тешко отклоњива, па се спречавање корупције због дејства у подизању нивоа антикорупцијске свести, сматра веома важним.

- Разграничење делатности оглашавања и информативне функције делатности унутар медија;
- Транспарентан увид у власништво медија и спречавање њихове монополизације;
- Транспарентност финансијског пословања медија;
- Унапређење прописа о статусу, правима и раду медија у циљу стварања услова за њихов независан рад;
- Обезбеђивање самосталности и независности Савета Републичке радиодифузне агенције;
- Увођење јединственог кодекса етике новинара, уз обавезно прописивање забране коруптивног понашања, и обезбеђивање његове делотворности;
- Обезбеђивање независности новинара у професионалном раду уз доследно спровођење одговорности за повреде етичког кодекса новинара,
- Унапређивање прописа о одговорности за јавно изговорену реч;
- Спречавање дискриминације у односу државних органа према медијима;
- Имплементација принципа неспојивости рада новинара и њихове политичке активности;
- Стална едукација новинара о облицима непримереног утицаја на њихов рад, о облицима корупције, о истраживачком новинарству, и о њиховој заштити;

- Обезбеђивање делотворног механизма правне заштите новинара у случајевима неоснованог ускраћивања информација;
- Прописивање одговарајућих санкција за случајева трговине медијским утицијем.

7. УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА И ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У БОРБИ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Ни један напор државних органа, међународних организација или организација грађанског друштва на сузбијању корупције не може да на дуги рок да добре резултате, уколико грађани не подржавају те напоре. Грађани су субјект антикорупцијске стратегије али и њен објект. Та стратегија има за циљ да промени културу у којој се корупција прихвата или толерише. Грађани треба да схвате да су они ти који користећи своје изборно право, могу да контролишу и „казне“ властодршце чијом етичношћу или чијим резултатима нису задовољни, односно да „награде“ оне који су били поштени и успешни.

Невладине организације свој легитимитет морају да заслуже отвореношћу, храброшћу и квалитетом свог деловања. Оне могу да успешно делују у борби против корупције, али и да саме постану извор и средство корупције. Ове организације послују у неодговарајућем правном и друштвеном окружењу, што им отежава успешан рад, ствара зависност од донатора и представља препреку за делотворну проверу квалитета и регуларности њиховог рада.

Струковна и професионална удружења често могу да брже и боље него државни органи да уоче проблеме у вези са корупцијом, или пак са типичним облицима корупције који њиховим члановима отежава рад. Због тога је њихова улога да одржавају и унапређују ниво етичности међу члановима и дисциплински санкционишу неприхватљива понашања. Већина професионалних удружења нема услове да у потпуности оствари своју улогу у борби против корупције, док код оних који јавна овлашћења поседују, вреба опасност да ће монополски статус искористити за корупцију.

Код спортских друштава која остварују велике приходе нису регулисана питања власничке трансформације, што уз могућност непримереног утицаја политичких структура, отвара сумњу у корупцију.

- Спровођење континуиране кампање за подизање свести грађана о корупцији и начинима борбе против ње;
- Увођење програма основне едукације о корупцији у све образовне институције;
- Информисање грађана о предузетим антикорупцијским мерама и њиховим ефектима;
- Доследно спровођење прописа о слободном приступу информацијама од јавног значаја;

- Обезбеђивање делотворне правне заштите у случајевима неоснованог ускраћивања информација;
- Увођење поузданих механизма за достављање притужби грађана и обавезе државних органа да на њих одговоре у законском року;
- Укључивање удружења грађана у активности државних органа у борби против корупције;
- Унапређивање рада професионалних удружења у борби против корупције
- Реформа законодавства у области удруживања грађана;
- Додељивање буџетских средстава и пореских олакшица удружењима грађана на основу јасних критеријума и у транспарентном поступку;
- Обезбеђивање потпуне транспарентности финансијског пословања и рада удружења грађана;
- Контрола потрошње буџетских средстава датих удружењима грађана;
- Увођење и примена етичких правила у удружењима грађана;
- Правовремено информисање удружења о могућностима добијања буџетских средстава;
- Избор одговарајућег модела за приватизацију већих спортских друштава.

III ПОГЛАВЉЕ: ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

Законом који ће припремити Министарство правде и Савет за борбу против корупције, у сарадњи са Саветом Европе, основаће се самостално и независно тело са следећим овлашћењима:

1. Имплементација Стратегије и Акционог плана
2. Примена прописа из области решавања сукоба интереса за функционере у свим гранама власти
3. Контрола примене прописа о финансирању политичких странака и изборних кампања
4. Надзор над радом органа који се баве борбом против корупције.
5. Развијање планова интегритета у јавном сектору

Наведеним законом уредиће се статус овлашћења независног тела за борбу против корупције, као и његов однос са Саветом за борбу против корупције.

Сви органи који се баве борбом против корупције чије надлежности преузима ново тело настављају са радом, уколико то новим законом није друкчије прописано.